

HET SINT-SEBASTIAANS GilDE VAN AARDENBURG

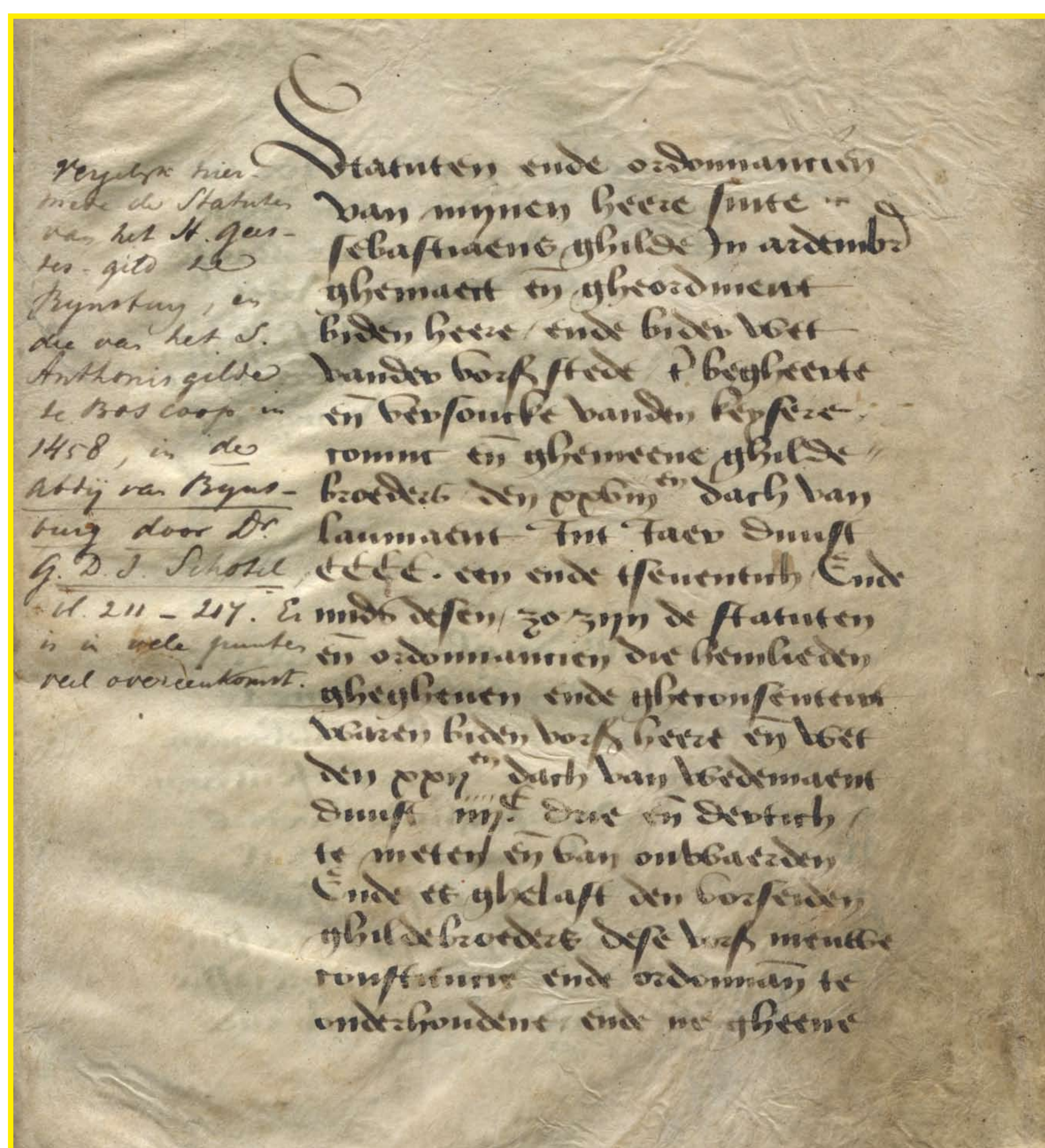
OVER AARDENBURG

Uit het archief van het gilde

Het jaar van oprichting van het Sint-Sebastiaansgilde in Aardenburg is niet precies bekend. In het gildeboek van 1472-1595 dat bewaard is gebleven, staat dat de statuten en ordonnantiën op 28 januari 1472 werden vernieuwd en dat daarbij de oude statuten van 22 juni 1433 “te nieten ende van onwaarden” worden verklaard. In 1433 heeft het Sint-Sebastiaansgilde dus statuten gekregen. Of dit de eerste zijn is niet duidelijk. Er kunnen dus nog oudere statuten zijn geweest. In dezelfde periode zijn in de streek ook andere gilden ontstaan: Sluis in 1424, Oostkerke en Damme in 1432, Middelburg in Vlaanderen in 1458 en Dudzele in 1464.

Om lid te worden van het gilde geven de statuten uit 1472 aan dat dat kan op voordracht van de gildebroeders. Dit kan driemaal per jaar gebeuren:

- op de dag van Sint-Sebastiaan, het patroonfeest dat op 20 januari wordt gevierd.
- ter gelegenheid van de processie met Sinksen (Pinksteren).
- op het gaaifeest: “upten dach ende feeste dat zij haerleider papegay zullen scieten”; dit feest was in regel op of rond 1 juli.

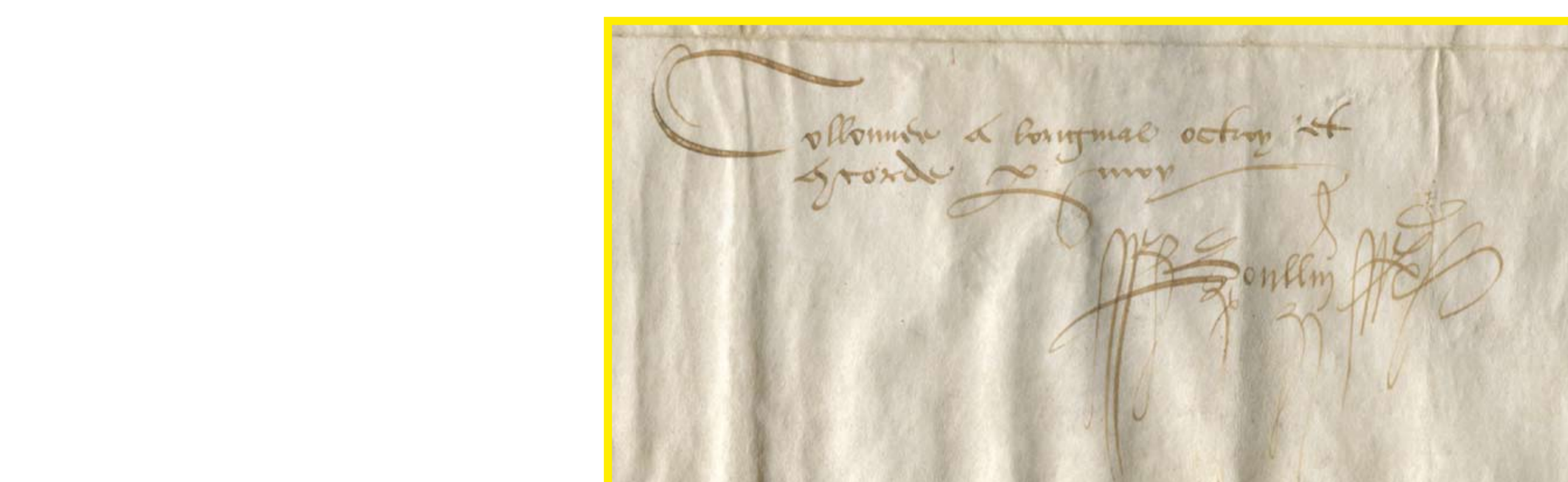
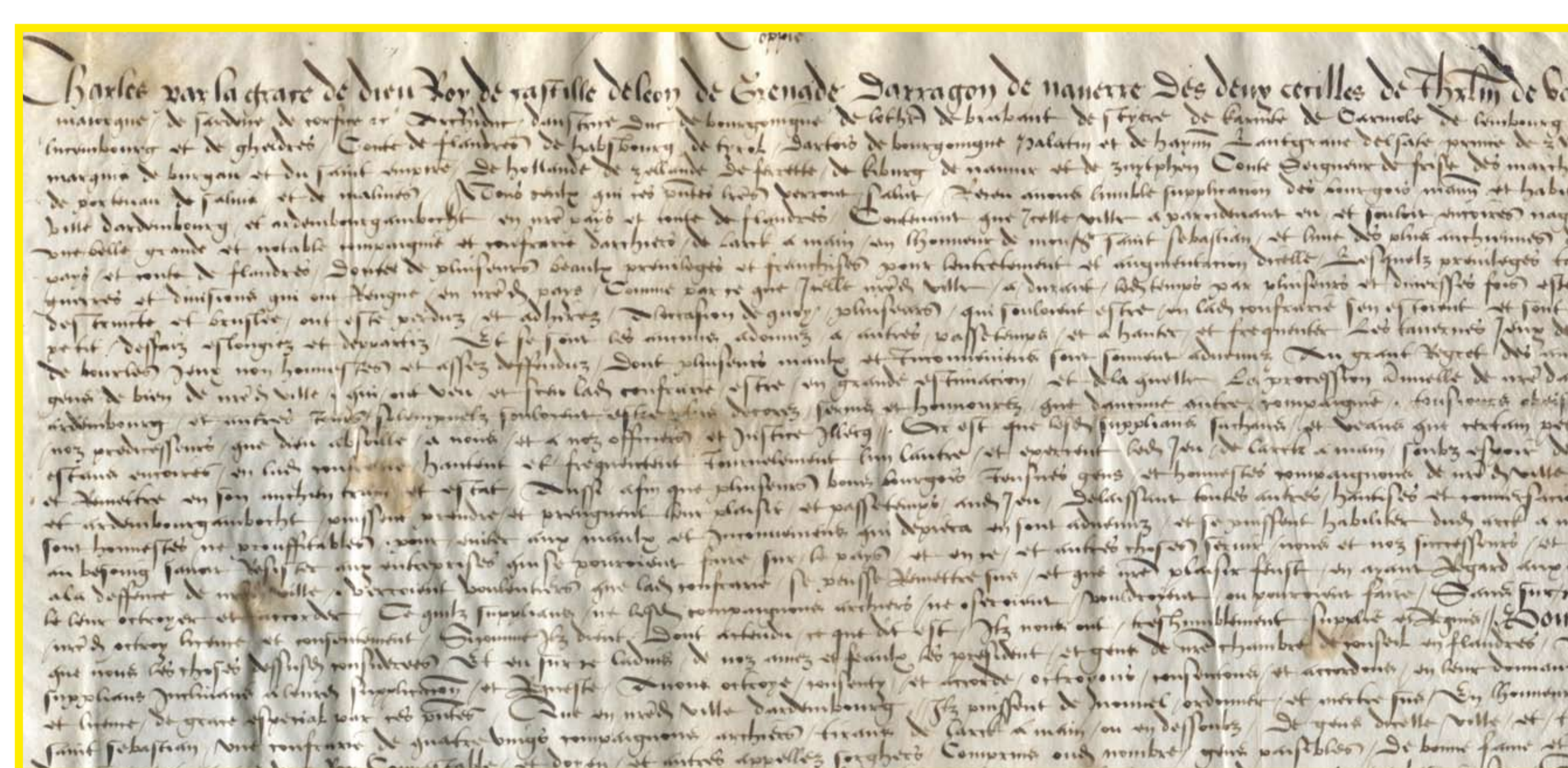
Begintekst van de statuten van 1472. | Collectie archief gemeente Sluis, Inv.nr. 1402

Het bestuur van het gilde bestaat uit een deken en drie zorgers, die “goede ende eerbare souffisante mannen” moeten zijn. Degene die op het gaaifeest de papegai schiet, is voor het komende verenigingsjaar koning.

Alle gildebroeders leggen plechtig de eed af. Ze leven getrouw de regels na, handhaven onderling vrede en rust en beschermen elkaar tegen schade en schande. Ieder lid van de gilde moet “eenen boghe ende eenen dosine geschots” [pijlen] hebben en moet daarmee de dinsdag na Pinksteren in de processie van de stad meelopen. Kan hij zelf niet komen, dan moet een ander in zijn plaats gaan. De koning is op die dag vrijgesteld van de kosten van eten en drinken en moet de ketting van het gilde dragen.

Het gilde heeft in die dagen in de voornaamste kerk van Aardenburg, de Onze Lieve Vrouwekerk, een eigen kapel met een altaar, waar de kapelaan van het gilde iedere zondag de mis opdraagt. Voor ieder, in de loop van het jaar, overleden lid wordt een mis voor zijn zielenrust opgedragen.

Op 20 juni 1516 verleent Karel V een nieuw octrooi. Soms zijn ook hoog op de maatschappelijke ladder vertoevende personen lid van het Aardenburgse schuttersgilde. Op het ghaifeeste in 1545 staat bovenaan de lijst van nieuwe leden “mijn heere de prelaet Lucas Monnich van Sint Baefs binnen Ghent”. In dat jaar is ook Gilles de Zwaef, baljuw van Aardenburg, lid van het gilde.

Details uit akte van Karel V: nieuw octrooi aan het gilde, 1516. | Collectie archief gemeente Sluis, Inv. nr. 1403

HET SINT-SEBASTIAANS GILDE VAN AARDENBURG

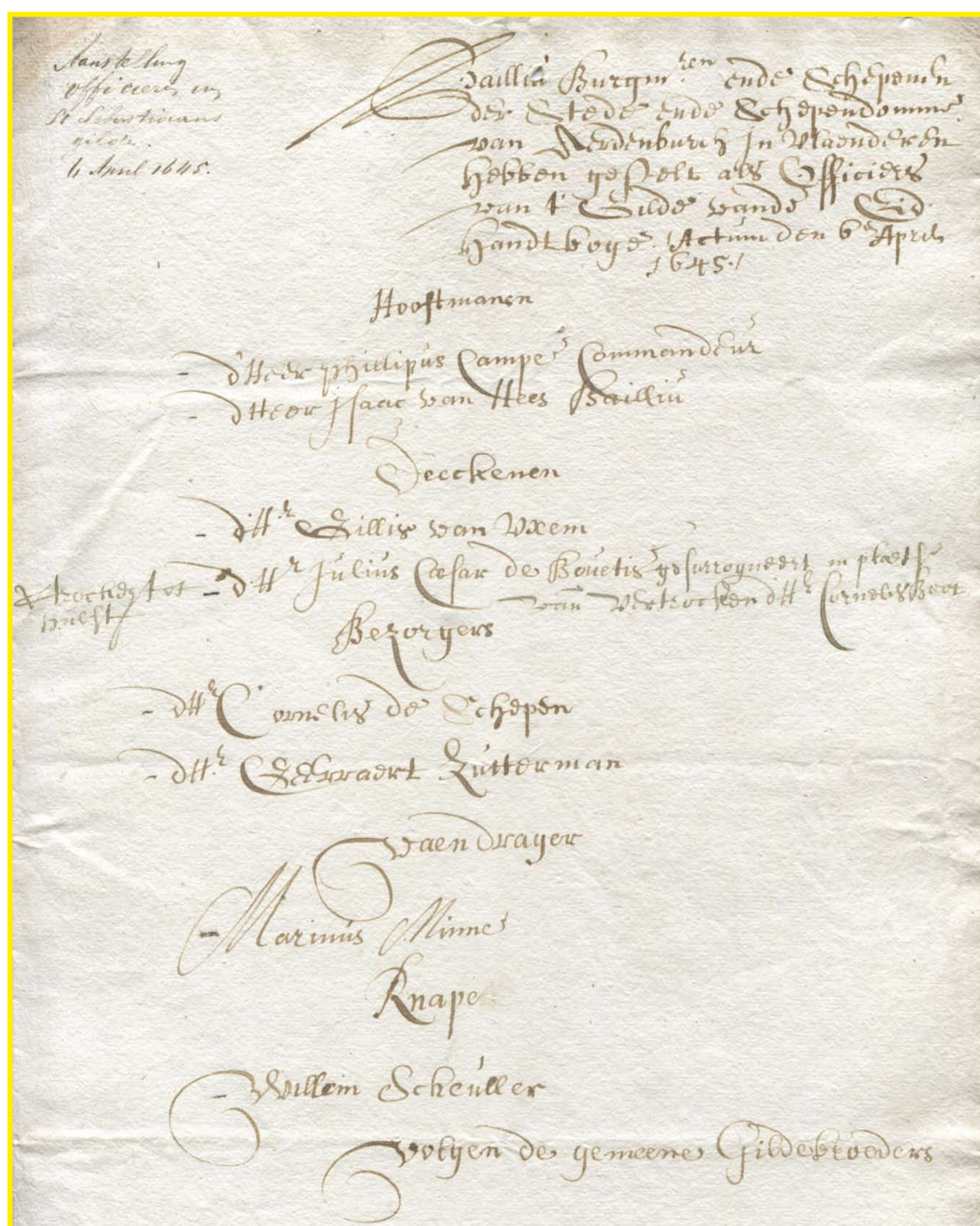
OVER AARDENBURG

Einde van eerste bloeiperiode

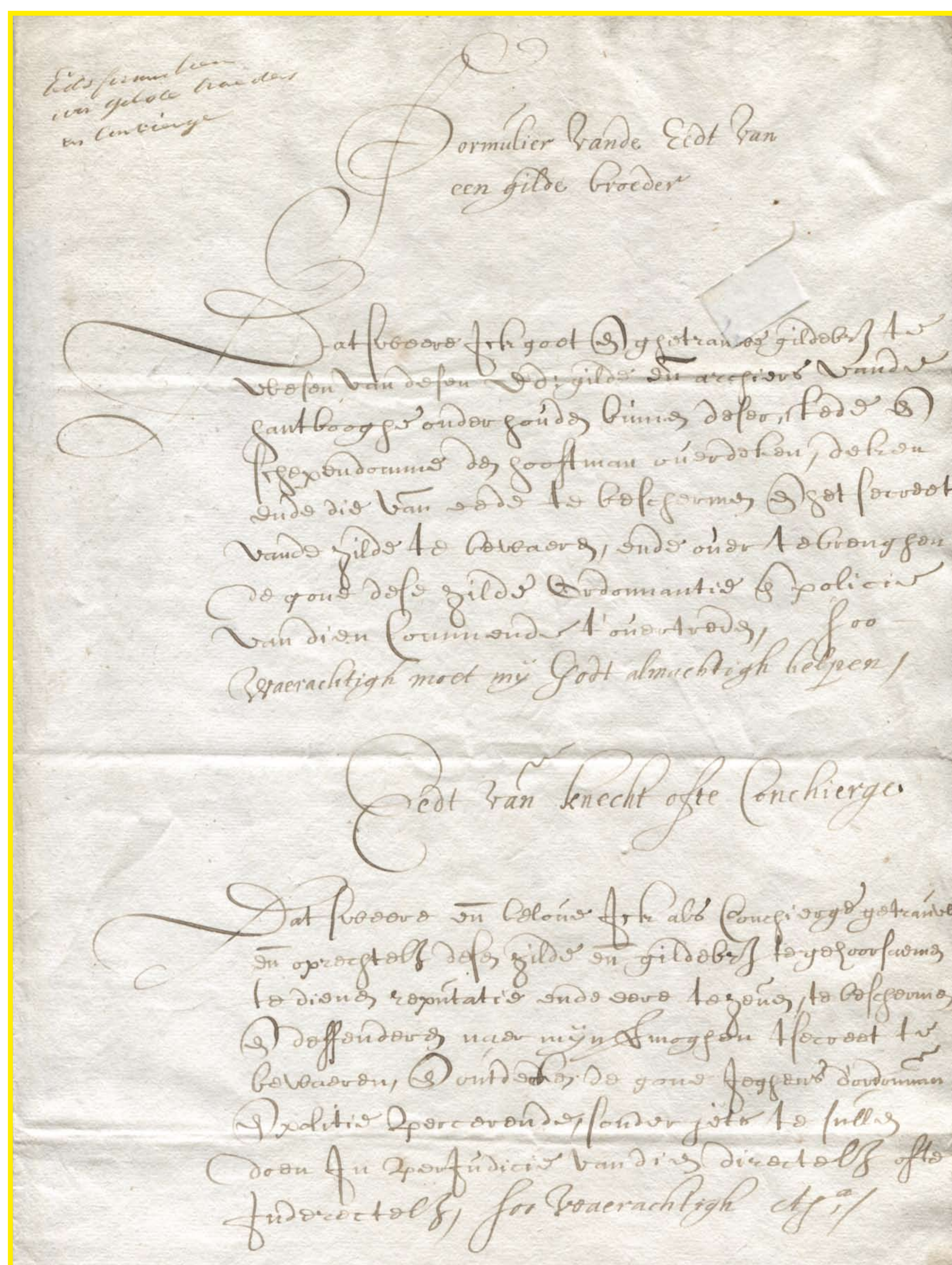
Naast de gildebreeders zijn er ook enkele gildezusters. Tegenover 487 gildebreeders in de periode 1472-1595 komen slechts 25 gildezusters voor. In 1472 telt het gilde 71 broeders en 5 zusters. In 1493 zijn er 59 gildebreeders, in 1533 44 gildebreeders en in 1577 53.

De eerste bloeiperiode eindigt in 1595, in het midden van de Tachtigjarige Oorlog. De streek staat vanaf 1583 voor een groot deel onder water. Alleen de stadjes die hoger liggen zoals Aardenburg en Sluis steken nog boven het water uit. Ook de pest heerst. Nadat Maurits Aardenburg veroverd in 1604 en de Vlaamse bevolking wegvlocht, is het afgelopen met de activiteiten van het gilde.

Opgericht als een instelling geschoeid op katholieke leest, past het gilde niet meer in het levenspatroon van het toen protestants geworden Aardenburg. Volkssporten zoals bollen en kaatsen zijn uit den boze. Op dat ogenblik wordt het gaaischieten niet gelijk gesteld met volkssporten, maar de wijze waarop en de sfeer waarin het schieten zich afspeelt, strookt niet met de protestantse levenshouding van die tijd.

Fragment uit de ledenlijst, 1645. | Collectie archief gemeente Sluis, Inv.nr. 1414

Formulier van eedaflegging, tweede helft 17e eeuw. | Collectie archief gemeente Sluis, Inv.nr. 1425

Omstreeks 1634 wordt in Aardenburg kennelijk weer met de handboog geschoten. In dat jaar verzoeken de gildebreeders om vernieuwing of bevestiging van het oude privilege. Op 7 augustus 1634 krijgen ze een nieuwe ordonnantie. Het gilde heet nu Gilde van de handboog. Het aan het katholicisme herinnerende Sint-Sebastiaan is uit de naamgeving verdwenen. Op de ledenlijst van dat jaar staan 54 gildebreeders. Een ledenlijst van 6 april 1645 bevat de namen van 68 gildebreeders.

In het gildeboek, dat wordt bewaard in de archief van de gemeente Sluis, staan noteringen uit 1654, 1661 en 1701. Tijdens de Franse tijd wordt het gilde in 1796 opgeheven.

HET SINT-SEBASTIAANS GilDE VAN AARDENBURG

OVER AARDENBURG

Sinds 1861

De recente geschiedenis van het gilde vangt aan op 10 maart 1861. Het handbooggilde wordt nieuw leven ingeblazen. Op 10 februari 1889 stelt de vereniging een aangepast reglement vast. Ook in de 20ste eeuw is het Aardenburgse gilde actief. In de eerste week van 1911 wordt het reglement nogmaals herzien. Het gilde telt dan 48 leden. Dat jaar vieren de leden dat het 50 jaar geleden is dat het gilde hernieuwd werd. Op 17 april is er een algemene vergadering, waarna het tijd is voor het maken van een groepsfoto voor het schutterslokaal 's Lands Welvaren. 's Avonds is er een souper. Een 40-tal leden jubileren tot in de vroege uurtjes. Op 1 oktober volgt nog een jubileumschietsing met 44 kilogram paling en 10 kilogram karper als prijzen.

In de periode tussen de Eerste en Tweede Wereldoorlog gaat het opnieuw berg af. Na de WOII richt in 1947 Jules de Rijcke het schuttersgilde weer op. Bij de eerste vergadering dagen vijf mensen op. Op de tweede bijeenkomst zijn 23 mensen aanwezig. Genoeg volk om opnieuw stellingen en daarmee de gaaipersweide weer in gebruik te nemen.

Leden van het Sint-Sebastiaansgilde in 1938. | *Collectie Staf de Vriend*

In 1952 beginnen de leden mee te draaien in de schutterscompetitie voor Zeeuws-Vlaanderen. Er doen 12 verenigingen mee. Bij de viering van het 520-jarig bestaan in 1953, maken 182 schutters in 40 pelotons hun opwachting. Dat gebeurt in aanwezigheid van talrijke autoriteiten en met muzikale begeleiding. Het verst komend peloton uit Wevelgem (West-Vlaanderen) krijgt een extra attentie.

Op 13 juni 1983, ter gelegenheid van het 550 jarig bestaan, kent de Commissaris van de Koningin, de heer Boertien, namens Hare Majesteit Koningin Beatrix, de Koninklijke Erepenning toe aan het gilde.

Axel, 28 september 1972. Koningin Beatrix en prins Claus krijgen van Huib van Iwaarden uitleg over het gaaischietsen. | *Collectie Staf de Vriend*

De huidige statuten dateren van 18 april 1986. Tot begin jaren 80 van de vorige eeuw vinden de schietingen op de staande wip plaats op een weiland op de hoek van de Herendreef en de Bewestereedeweg. Door de bouw van een woonwijk op die plaats, komen in het voorjaar van 1986 het huidige terrein en de kantine aan de Herendreef in gebruik. Er kan op de liggende en de staande wip worden geschoten. Op de oude locatie herinneren de Sint Sebastiaanstraat en Gaaipersweide aan de voormalige gebruik van het terrein door het schuttersgilde.

Augustus 1987. Europees kampioenschap in Aardenburg. Vlnr. Herman de Rijcke, Staf de Vriend, Richard de Wispelaere en Honore Geernaert. | *Collectie Staf de Vriend*

